

HISTÒRIA DE ST. PAU DE SEGÚRIES I LA RAL

per Judit Ferrer

He pensat moltes vegades: **quins son els orígens del meu poble?, quins reis el varen conquerir?**

Però sembla ser que la història de St. Pau ha quedat eclipsada enfront de la de la Ral. **Jaume I** volia fundar una vegueria en aquest cap de muntanya. Pretenia establir-ne la capital a Camprodon, cosa que exigia que la població fos de propietat reial. Els monjos del monestir, possessors feudals d'aquell nucli urbà, es negaren a cedir-la-hi. Davant d'aquesta negativa, i la impossibilitat d'obtenir Camprodon, el rei va demanar i va aconseguir en propietat, de l'abat de St. Joan de les Abadesses: **El pla de Miralles (el pla de la Ral)**, per emplaçar-hi la capital de la vegueria en projecte (24 juliol 1248), on va edificar una vila anomenada **la Reial o Real**, el nom de la qual ha evolucionat en el de la Ral, i la va destinar i situar de capital de la vegueria que hi va fundar. El Rei va col·locar-hi un veguer i la seva cort, constituïda per un Jutge Assessor, d'un Saió (agutzil) i un notari. I, a part, va concedir-li a perpetuïtat el privilegi de celebrar-hi un mercat setmanal, conforme s'havia acordat. Al mercat hi acudien compradors, mercaders i querellants judicials. Es va prohibir la residència a cap súbdit de les possessions monacals del monestir de St. Joan, això explica que el poblament de la Ral s'efectués a base dels emigrants de Camprodon. Indiscutiblement, els emigrants que es traslladaven a la Ral, no feien res més que marxar dels llocs feudals i instal·lar-se en els llocs reials com n'era la Ral. Els monjos varen mirar que no s'escapessin els súbdits, però varen fracassar. Llavors intentaren de traspasar al Rei la propietat feudal, així la Ral passaria a ser de Camprodon i no tindria veguer. Jaume I un cop amo de Camprodon es preocupà poc de la Ral i aquesta es va anar esmorçant. L'abat que entrà nou, **Dalmau de Minyana, reclamà al 1262** l'existència del veguer de la Ral. Jaume I li va otorgar la vegueria i a més com a súbdits tots els homes de **St. Pau, St. Joan, Surroca, Ogassa, St. Pere Espuig, St. Llúcia de Puigmal, St. Salvador de Bianya, Tregurà i Salarsa (Beget)**. El seu veguer era d'alguna manera compartit encara que era el de Camprodon també s'havia d'administrar la Ral i es començà a anomenar «Ve-

guer de Camprodon i la Ral». Hi va haver problemes sobre la jurisdicció de les parròquies que pertanyien als monestirs de St. Joan i la Ral. I hagueren baralles i odís, volien que el portés el sots-veguer de Ripoll o el de Besalú. Finalment hi va poder exercir un camprodoní, hi havien unes deu o dotze cases habitades: era l'any 1379. Des de llavors i mentre no s'aboliren les vegueries el veguer de Camprodon va actuar en el districte de Camprodon. Aquesta situació es va mantenir fins a la abolició de les vegueries (1716)... He pogut trobar, uns escrits de principis de segle, on un vell savi que va recórrer a peu la comarca de Camprodon, descrivia així St. Pau i la Ral (escrit amb les mateixes paraules del savi):

«S'ovira a l'esquerra, més enllà del riu el terme de St. Pau, 850 m. d'alt, 461 habitants, districte de Puigcerdà, província de Gerona, bisbat de Vich. Te dues escoles incompletes de noys y noyes y germandats d'auxilis mutuels. La població està a l'esquerra de la carretera, acurta distancia l'iglésia, en l'antich camí ral entre Camprodon i Olot. En la carretera hi ha sols tres cases: la del ferrer, la dels peons y l'hostal d'en Jep, aont acostumen els carruatges a fer parada. Celebra Festa Major el tercer Diumenge de Setembre. Aigües minero-medecinals de la font pudosa, en el bach d'en Nich. I en una collada la Casa del Mariner, que vessa ses aigües en la part oposada, a la ribera de la Vall delbach, tributaria de Llerca. Per una part el trencant d'Olot, i seguint sobre el Ter el Pont de la Rovira, de cinch archs. Abans de passar el pont se deixa a la dreta una gran pedrera, i a l'esquerra l'hermós casal de la Rovira propietat del canonge vilarassa. A la dreta entre la carretera i el riu, s'extén enllà un plà conreuat on hi ha un barri de St. Pau o poblet de rònegues cases anomenat la Real, de 108 habitants, 29 cases. Se'n destaca l'iglesieta. Ab tot y sa pobresa els vehins en son propietaris. Davant sa pintoresca Palanxa de la Real...».

Així era amb paraules textuais del savi, el meu poble a finals del S.XIX principis del S.XX i així és actualment tal i com jo el veig i el visc:

— Amb 8,98 km (quadrats) l'antic Segurils és avui un terme de 642 habitants curiosament meitat homes i meitat dones. Està encaixonant entre el Capsacosta on hi podem trobar un camí d'Origen Romà d'es de l'època franca que rep el nom de Strata Francisca, també per Camprodon i St. Joan de les Abadesses. Seguim sent districte de Puigcerdà, província de Girona i del Bisbat de Vic. Està en projecte una nova escola. A la carretera hi han moltes més cases i ha desaparegut l'Hostal d'en Jep. Tenim una moderníssima església obra dels arquitectes Pau Monguió i Francesc Vayreda, ha quedat enrera l'antiga església de caire barroc. Hi ha tota una sèrie de masos: El Callís, La Sala, La Rovira... i com no la Casa del Mariner famosa per la seva llegenda. Té també petites indústries (Llaudet, Estebanell i Pahisa, Lapedra...) que permeten mantenir els veïns. I es celebra la Festa Major el primer diumenge de Setembre i no el tercer. I naturalment la Ral segueix formant part de l'entorn de St. Pau. Es conserven encara algunes fonts, les rialles de la gent, la convivència dia a dia,... **perquè St. Pau té molta cosa a oferir, per què no ho vens a descobrir?**